

KI LEHET INTELLIGENS EMBER?

Várkonyi professzor előadása az értelmiség-vizsgálatokról

(A Délmagyarország munkatársától.) Dr. Várkonyi Hildebrand egyetemi tanár szerdán délután nagy érdeklődés mellett szabadegyetemi előadást tartott »Az értelmiségvizsgálat keletkezése és jelen állása« címmel. Előadása elején azt fejtette, hogy az intelligencia fogalma pályák, társadalmi osztályok, sőt korok, népek szerint változik, más és más lélektani tényezők összetevéséből alakul ki az a spontán meghatározás, amelynek alapján valakit *intelligensnek* nevezünk. A tudomány is hozzájárított az intelligencia meghatározásához, van is egy sereg meghatározás, de ezek nem az igazi tudományos definícióját adják az emberi értelmességnek, ezek többé-kevésbé homályosak, differenciálatlanok.

A professzor ezután ismertette Binnie francia kutató vizsgálatait a *gyermeki intelligencia* körében. A kutató a gyermekeknél *szellemi és fizikai életkort* állapított meg, próbák segítségével, anélkül, hogy ő maga definiálta volna az intelligencia fogalmát. Később az intelligencia fogalmi jegyeiként a *kritikát, az invenciót, a problémák megoldásának képességét* állította fel, amelyek szerint *intelligens ember az, aki ki tud jutni a csávából*. A későbbi kutatás hozzátette, hogy a csávából való kijutás nem az ösztön segítségével, hanem a *feltaláló képesség* segítségével történik. A további lélekkutatások iránya az egyéniségnek a központi magva felé, az én felé törekedett.

Fontos volt e kutatásoknál a *próbák kitalálása* – folytatta előadását –, amely próbák nem azonosok a lélektani kutatásokkal, hanem egyszerűen a szelektivitás elvén állanak és a megállapított képesség létezését, vagy nem létezését kutatják.

– Az intelligencia történetének nagy lökést adott – a világháború. Amerika a *pszichológusok segítségével* állította össze *haderegét*, Amerika tehát racionalizálta a háborút. Ez volt az első *milliók vizsgálat* az egész világon. Eképen kezdik most *racionalizálni a békét*, illetve a békés foglalkozásokat. A tehetségkutató intézetek azon igyekeznek, hogy *bizonyos pályákra a legmegfelelőbb ember kerüljön*. Az ilyen vizsgálatok sikere azonban csak *ideális államban* képzelhető el, ahol *nem teng tul a protekcionizmus*. E vizsgálatok célja: ember számára megfelelő pályát, pályára megfelelő embert találni. Ujabban kez-

dik a *szellemi pályaválasztásnál* is alkalmazni e módszereket. A kutatások nagy hatással voltak az iskolai, a tudományos életre.

– Hogy ki az intelligens ember, arra nézve ahány lélekkutató, annyi féle felfogás és meghatározás van. Ezeket nagyjából két csoportra oszthatjuk. Az első nem az igazi értelmiséget határozza meg, a másik tisztán az *értelmiséget* igyekszik megragadni. Az újabb intelligencia-definíció lehántolta az intelligens emberről: az *alkalmazkodást, az alkalmazást, a fizikai, testi diszpozíciókat, a figyelmet, az érdeklődést, a beállítódást, a képzettséget, a*

meggyőződést, elfogultságot, hangulatot, a vérmérsékletet, az erkölcsi és jellembeli tényezőket. Mindezek befolyásoló tényezők csupán. A legújabb kutatás az intelligens emberrel szemben a következő követelményeket állította fel: *viszony-találást, viszony-látást* (amely az alapja mindennek), az *általános értelmi világosságot és élességet, a differenciálás képességét, a hasonlítás, a gondolkodásban való mélységet, az egységbe foglalás képességét, a lényeg-meglátást, lényeg-megtalálást*.

Az előadót az érdekes előadás után a zsűfolt terem sokáig tapsolta.

Vizsgálat az inségmunkák ügyében

Tisztázták a névtelen levélben megvádolt tisztviselőket – Befolyásolási kísérletek az inségmunkák irányítására

(A Délmagyarország munkatársától.) A téli inségmunkák megindítása óta valósággal elárasztják a város vezető tisztviselőit a feljelentések és a panaszok özönével. Sokszor megtörtént az is, hogy valami visszaélésre az ilyen feljelentések terelték az illetékesek figyelmét.

Névtelen följelentés érkezett a napokban Baranyi Tibor főispánhoz „Több nyomorgó diplomás” aláírással. A főispán a súlyos vádakat tartalmazó följelentést kivizsgálás és jelentéstétel végett kiadta dr. Somogyi Szilveszter polgármesternek. A polgármester azonnal elrendelte a vizsgálatot, igazoló jelentésre hívta fel a megvádolt tisztviselőket. A vizsgálat eredményéről dr. Pálffy József polgármesterhelyettes most külön jelentésben tájékoztatta a főispánt, aki úgy határozott, hogy a névtelen följelentés tartalmát és a vizsgálat eredményét közli a nyilvánossággal.

A följelentés elsősorban

a Hatósági Munkaközvetítő

vádolta meg súlyos szabálytalanságokkal. Megvádolta azzal, hogy a szellemi inségmunkákban a *rászoruló családapákat* mellőzik, helyettük inkább „csinos fiatal nők beosztását szorgalmazza”. Megvádolták a névtelen följelentők azt a törvényhatósági bizottsági tagot is, aki vállalta az inségmunkák irányítását. A följelentés szerint a szükségmunkák parancsnoka szakaszvezetőkbe igen jól szituált, vagyis „munkanélkülieket” nevez ki, ezeket az inségmunka egész ideje alatt megtartja, míg a többieket, a jobban rászorulókat csak rövid ideig foglalkoztatja. Vannak olyan munkafelügyelők is a névtelen följelentés szerint, akik a hozzájuk beosztott szükségmunkásokat korán reggel elbocsátják, hogy a munkahelyüktől távol más foglalkozást üzhessenek, de

lehetővé teszik, hogy a szükségmunkadíjukat fölvegyék és ezen a pénzen azután megosztóznak.

A polgármester elsősorban Lung Mihálytól, a Hatósági Munkaközvetítőhivatal vezetőjétől kért jelentést a följelentésben foglalt vádakra. Lung Mihály terjedelmes jelentést dolgozott ki. Jelentésében

illikozik a vádak ellen

és felhatalmazást kér a polgármestertől, hogy az ismeretlen rágalmozók ellen eljárást indíthasson. Elmondja, hogy mindazoknak, akiknek részük van az inségmunkák irányításában, a legkeményebb ellentállást kell kifejteniük a társadalom minden rétegéből előtörő és megnyilvánuló befolyásolási kísérletek ellen. Mindenkinek van protezsztja, protezsztjának magas állású notabilitások és a törvényhatósági bizottság egész sereg tagja. A följelentésben foglalt konkrét vádakat alaptalan *kutmérgezési kísérletnek* minősíti a hatósági munkaközvetítő vezetője. Bejelenti, hogy a szellemi inségmunkások hetven százalékát a belvárosi plébániában működő szervezet kijelölése alapján osztották be a munkára, a többieket a népjóléti ügyosztállyal történt megállapodás alapján osztották be. Szellemi szükségmunkára egyetlen női munkaerő alkalmazását sem javasolta a hivatalvezető.

Dr. Pálffy József polgármesterhelyettes

Lung Mihály jelentését bemutatta a főispánnak azzal, hogy a jelentésben foglalt állítások helyességéről a megejtett vizsgálat során meggyőződött a város hatósága, de meggyőződött arról is, hogy a névtelen följelentésben felsorolt többi vád is alaptalan. Ha

Kultúra és fiatalság

A kultúra kibontakozása mindig kétirányú. Egyrészt progresszív, merész s szinte talajtalan magasságokba tör, másrészt kishitű, aprólékos s szinte kétségbeesetten rekonstruálja azt a mulat, mely régen lemaradt mögötte. Egyrészt elszánt és nagyvonalú, másrészt pedig gyámoltalanul és ijedten igyekszik alapot teremteni előbbi lendületei számára. A kultúra stabilitását mindig e kétféle tendencia egyensúlya jelenti s a szellemiség forradalma akkor válik szükségessé, ha valamelyik tulsúlya jut a másik rovására. Ezért lehetnek progresszív és retrográd mozgalmak s ezért indokolt, ha a kultúra mérlege hol jobbra, hol balra billen.

Mondanunk sem kell, hogy e kulturális „jólét” a társadalomban gyökerezik s egészséges feszültséget és vérkeringést az öregeknek és fiataloknak szabályszerű együttműködése biztosítja. A kultúra kettőssége, törekvéseinek különbözősége így mozgást, életet jelent, aminthogy a társadalom is elveszti rugékonyságát és folytonosságát, ha az öregek elszigetelődnek s száműzik a társadalmi fölszivódásból a fiatalságot. A szociális egyenlőtlenség átragad a kultúrára is, megbontja harmóniáját, sőt, a félszeg, egyoldalúvá csontkítja s csirájában főtja el azokat a mozgalmakat, melyek e kettős hegemonia visszaszerzésére irányulnak. Pedig e jogos és szükséges szembenállás nélkül megszűnik a szellemi termelés és fogyasztás folyamata, a fiatalok eltávolodnak önmaguktól, leszorulnak a pódiumról s idegentül

mennek el olyan jelenségek mellett, melyek kizárólag rájuk s a jövőre vonatkoznak. A fiatalság nem érti önmagát, mert arra kényszerült, hogy kikapcsolódjék a harcból, de ugyanakkor nem érti az öregeket sem, mert vagy erőszakos zsarnokot, vagy kegyes ellenséget sejt bennük.

A mai fiatalság tétlenül s nincstelenségben elvesztette kulturbázisát, nem érzí ősi, progresszív jelentőségét s így természetesen, hogy a kultúra örök egyensúlyáért folytatott küzdelemben sem vehet részt. Nincs jellege, karaktere és súlya, céltalan ámulogó valamennyi s vagy anarchikus törekvésekkel mentesíti magát az alól a kötelesség alól, hogy hozzájáruljon a társadalom megmentéséhez, vagy uszályhordozójává válik az öregek csapatának s hozzájuk simulva, velük azonosulva, nem kívánja kihangsúlyozni eredetileg és hagyományosan merész, haladó tendenciáit.

A mai fiatalság megtorpant önmaga hivatása előtt, nem meri vállalni egyensúlyozó szerepét s ebben a megjuhászásban, ebben a közömbösségben az a szomorú tény válik nyilvánvalóvá, hogy a fiatalság megöregedett, mielőtt egyáltalán betölthette volna társadalmi és kulturális misszióját. A mai helyzet tehát az, hogy a társadalom két lókusza egybeesett s akikben itt-ott mégis fölszjog a vágy, hogy antipólusai legyenek a megmerevedett tendenciáknak, kászorulnak a körből s legjobb esetben is csak lázító, periferikus kíváncsnaknak tehetnek eleget.

Nyilvánvaló, hogy a kultúra ilyen megbillenése kerékkötője új dolgok előretörésének, hiszen a társadalmi faktorok közül éppen az ju-

tott százszázalékos uralomra, mely az aggodalmas körültekintést, a meggondoltságot és a történelmi analógiák támogatását hívja segítségül, valahányszor értetlen jelenséggel találkozik. A tudomány rohanása nem tud megfelelő utócsapatokról gondoskodni, szédült sebességgel, fiatal lendülettel vág előre s ugyanakkor zavart, megbolygatott embermilliók kárhoztatják nagyszerű vívmányait, egyszerűen azért, mert fiatalság nincs, az öregek pedig nem minden esetben elég rugékonyság ahhoz, hogy befogadhatják a szellem friss, töretlen produkcióit. E társadalmi cézura a művészetet sem kimélheti meg s ma már szinte természetes, hogy azok a művészek, akik korszerűt produkálnak lerongyolódva álljanak az előtt a közvélemény előtt, mely végeredményben nem jelenti a kort. Nem jelentheti, mert a másik fele szétmorzsolódott, leolvadt s elkallódott a kenyérharcban.

De az egyensúlyra való törekvés, a lelki igények kielégítése, néha fölér a gyomor problémáival. A mai ember bolygó, céltalan s legtöbb esetben csak muszájból hívó. Kérdés, hogy a létezéshez szükséges önbecsülés és harmonia megteremtése, a fiatalság öntudatra ébredése nem billenti-e a mérleget tulságosan a másik oldalra? S akkor a lefojtott és bujkáló progresszivitás nem robbantja-e föl azt a réteget, mely, bármilyen tiszteletre méltó is a konzervatív öregség, betemette a fiatal erőket s mi is bevallhatjuk, nem minden pánama és visszaélés nélkül.